

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران جنوب
دانشکده تحصیلات تكمیلی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد "M.Sc."
مهندسی نساجی- شیمی نساجی

عنوان:

کهنه شویی پارچه جین در محیط التراسونیک

استاد راهنما :

نگارش:

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۷	چکیده
	فصل اول - مقدمه
۱۹	۱-۱- شلوار جین
۱۹	۱-۱-۱- تاریخچه شلوار جین
۲۰	۱-۱-۱-۲- جین یک تجارت بزرگ
۲۰	۱-۱-۱-۳- الیاف مورد استفاده در تولید جین
۲۱	۱-۱-۴- رنگرزی پارچه های جین
۲۱	۱-۱-۴-۱- رنگزای ایندیگو
۲۲	۱-۱-۴-۲- مشکلات زردی پارچه جین
۲۵	۱-۱-۵- بافت پارچه های جین
۲۶	۱-۱-۶- جمع شدگی پارچه های جین
۲۶	۱-۱-۷- آنزیم ها
۲۶	۱-۲-۱- ویژگی آنزیم ها و کاربرد آن ها
۳۰	۱-۲-۲- آنزیم های مورد استفاده در صنعت نساجی
۳۰	۱-۲-۲-۱- آمیلازها
۳۳	۱-۲-۲-۲- پروتئازها
۳۵	۱-۲-۲-۳- سلولازها
۳۶	۱-۲-۲-۴- همی سلولازها و پکتینازها
۳۸	۱-۲-۲-۵- لیپازها
۳۸	۱-۲-۲-۶- کاتالازها
۳۹	۱-۲-۲-۷- لاکازها
۳۹	۱-۲-۳- سنگ شور کردن با آنزیم سلولاز
۴۱	۱-۲-۳-۱- کنترل پارامترهای وابسته به فرآیند
۴۱	۱-۲-۳-۱-۱- کنترل درجه حرارت
۴۱	۱-۲-۳-۱-۲- کنترل pH
۴۲	۱-۲-۴- مشکلات و راه حل هایی در شستشوی آنزیمی البسه
۴۲	۱-۲-۴-۱- رگه دار شدن

۴۴	(Back Staining) لکه گذاری بر پشت پارچه
۴۵	- استحکام کششی / نخ کش شدن لبه پارچه
۴۶	- زرد شدگی / کدری
۴۶	- تغییرات
۴۷	- زیردست پارچه
۴۷	- بو
۴۸	- تکمیل پارچه های جین
۴۹	- شستشوی قدیمی
۴۹	- مزایای آهارگیری آنژیمی در مقایسه با آهارگیری به روش سنتی
۵۰	- سنگشویی جین
۵۰	- سنگ های معدنی (Pumice Stone)
۵۱	- نواقص عملیات سنگشویی
۵۲	- سنگ شویی با آنژیم
۵۳	- فواید سنگ شویی با آنژیم
۵۴	- شستشوی اسیدی (سنگ شویی اسیدی)
۵۵	- هیدروسولفیت سدیم (دی تیونیت سدیم)
۵۶	- لیزر
۵۷	- دمش شن (Sand Blasting)
۵۸	- رنگبری در ازون
۵۸	- شستشوی برفی یا یخی
۵۸	- رنگبری به وسیله جت آب
۵۸	- روش اسپری کردن
۵۹	- سنگ شورهای مصنوعی
۵۹	- پدیده مافوق صوت
۶۰	- نظریه امواج صوتی
۶۱	۱-۴-۲ ماهیت امواج صوتی
۶۱	۱-۴-۳ تشکیل و فروپاشی حبابها (Cavitation)
۶۲	۱-۴-۴ مزایای استفاده از پدیده مافوق صوت در فرآیندهای شستشو و آبکشی
۶۴	۱-۴-۵ سرعت فرآیند پاکسازی در روش مافوق صوت به کمک عملیات انحلال

۶۵	۱-۴-۶- آلدگی های ترکیبی
۶۵	۱-۴-۷- انجام پرسه های مافوق صوت
۶۵	۱-۴-۸- دستگاههای مورد استفاده در روش مافوق صوت
۶۶	۱-۴-۹- ژنراتورهای مافوق صوت
۶۶	۱-۴-۱۰- موجهای خروجی مربعی شکل
۶۶	۱-۴-۱۱- پالس
۶۷	۱-۴-۱۲- تناوب جارویی
۶۸	۱-۴-۱۳- فرکانس و دامنه
۶۸	۱-۴-۱۴- مبدل های انرژی مافوق صوت
۶۸	Magnetostrictive - ۱-۴-۱۴-۱
۶۹	۱-۴-۱۴-۲- پیزوالکتریک (Piezoelectric)
۷۰	۱-۴-۱۵- اجزاء تشکیل دهنده دستگاه شستشوی مافوق صوت
۷۱	۱-۴-۱۶- محتویات دستگاه شستشوی مافوق صوت
۷۲	۱-۴-۱۷- افزایش راندمان فرآیند شستشوی مافوق صوت
۷۲	۱-۴-۱۷-۱- پارامترهای فرآیندی
۷۲	۱-۴-۱۷-۲- افزایش کویتاسیون
۷۳	۱-۴-۱۷-۳- اهمیت به حداقل رساندن میزان گازهای محلول
۷۴	۱-۴-۱۷-۴- افزایش کلی اثر پاک کنندگی
۷۵	۱-۴-۱۷-۵- به حداکثر رساندن اثر کلی شستشو
۷۶	۱-۴-۱۸- کاربرد امواج فرماصوتی در فرآیندهای آنرژیمی
۷۷	۱-۴-۱۹- فایده استفاده از دستگاه شستشو مافوق صوت

فصل دوم - وسایل، مواد و مراحل انجام آزمایش

۷۹	۲-۱- مشخصات نمونه پارچه های مورد استفاده
۷۹	۲-۲- روشهای شناسایی رنگینه بر روی جین آبی و مشکی
۷۹	۲-۲-۱- رنگزای خمی
۷۹	۲-۲-۲- رنگزای گوگردی
۸۰	۲-۳- مواد شیمیایی مورد استفاده
۸۰	۲-۴- شرح عملیات تکمیل کهنه شویی
۸۴	۲-۵- دستگاههای مورد استفاده
۸۴	۲-۵-۱- دستگاه شستشوی التراسونیک

۸۴	۲-۵-۲- میکروسکوپ پروژکتینا (Projection Microscope)
۸۴	۳-۲- اندازه گیری میزان کاهش وزن
۸۴	۴-۲- اسکن نمونه ها
۸۴	۵-۲- اسپکتروفتومتر انعکاسی
۸۴	۶-۲- اسپکتروفتومتر جذبی
 فصل سوم - نتایج آزمایشات	
۸۶	۱-۳- میکروسکوپ پروژکتینا
۸۹	۲-۳- اندازه گیری میزان وزن
۹۵	۳-۳- اسکن نمونه ها
۹۸	۴-۳- اسپکتروفتومتر انعکاسی
۱۲۷	۵-۳- اسپکتروفتومتر جذبی
 فصل چهارم - نتیجه گیری و پیشنهادات	
۱۳۰	۱-۴- نتایج مربوط به تصاویر میکروسکوپی
۱۳۰	۲-۴- نتایج مربوط به کاهش وزن نمونه ها
۱۳۰	۳-۴- نتایج مربوط به اسکن نمونه ها
۱۳۰	۴-۴- نتایج مربوط به اسپکتروفتومتر انعکاسی
۱۳۰	۴-۴-۱- روی پارچه
۱۳۱	۴-۴-۲- پشت پارچه
۱۳۱	۴-۴-۵- نتایج مربوط به اسپکتروفتومتری جذبی
۱۳۱	۶-۴- نتیجه گیری کلی
۱۳۲	۷-۴- پیشنهادات
 منابع و مأخذ	
۱۳۴	فهرست منابع غیرفارسی
۱۳۵	فهرست منابع فارسی
۱۳۶	چکیده انگلیسی

فهرست جدول ها

صفحة	عنوان
٧٩	١-٢.جدول: مشخصات پارچه جین آبی و مشکی
٨٠	٢-٢.جدول: مشخصات مواد شیمیایی مورد استفاده
٨١	٣-٢.جدول: شرایط عملکرد نمونه های الف
٨١	٤-٢.جدول: شرایط عملکرد نمونه های ب
٨٢	٥-٢.جدول: شرایط عملکرد نمونه های یک مرحله ای ج
٨٣	٦-٢.جدول: شرایط عملکرد نمونه های دو مرحله ای ج
٨٦	١-٣.جدول: تغییرات مشاهده شده توسط میکروسکوپ پروژکتیون در عملیات کهنه شویی جین آبی
٨٧	٢-٣.جدول: تغییرات مشاهده شده توسط میکروسکوپ پروژکتیون در عملیات کهنه شویی جین مشکی
٨٩	٣-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های الف (جین آبی)
٨٩	٤-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های ب (جین آبی)
٩٠	٥-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های یک مرحله ای ج (جین آبی)
٩١	٦-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های دو مرحله ای ج (جین آبی)
٩٢	٧-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های الف (جین مشکی)
٩٢	٨-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های ب (جین مشکی)
٩٣	٩-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های یک مرحله ای ج (جین مشکی)
٩٤	١٠-٣.جدول: کاهش وزن نمونه های دو مرحله ای ج (جین مشکی)
٩٥	١١-٣.جدول: اسکن تصاویر جینهای آبی کهنه شور شده
٩٦	١٢-٣.جدول: اسکن تصاویر جینهای مشکی کهنه شور شده
٩٧	١٣-٣.جدول: دسته بندی تغییرات تصاویر اسکن شده نمونه های کهنه شور شده جین آبی براساس شماره آزمایش
٩٧	١٤-٣.جدول: دسته بندی تغییرات تصاویر اسکن شده نمونه های کهنه شور شده جین مشکی براساس شماره آزمایش
٩٨	١٥-٣.جدول: مقادیر L^* و a^* و b^* و W رو و پشت پارچه جین آبی و مشکی قبل از انجام عملیات
٩٩	١٦-٣.جدول: تغییر مقادیر L^* و a^* و b^* و ΔE نمونه های جین آبی (روی پارچه)
١٠٦	١٧-٣.جدول: تغییر مقادیر L^* و a^* و b^* و ΔE نمونه های جین آبی (پشت پارچه)
١١٣	١٨-٣.جدول: تغییر مقادیر L^* و a^* و b^* و ΔE نمونه های جین مشکی (روی پارچه)
١٢٠	١٩-٣.جدول: تغییر مقادیر L^* و a^* و b^* و ΔE نمونه های جین مشکی (پشت پارچه)
١٢٧	٢٠-٣.جدول: تغییرات Peak Absorbance پس از نمونه های جین مشکی

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
٤٠	١-١. نمودار: اثر pH در میزان فعالیت جهت خروج رنگ از سلولازهای اسیدی و خنثی
٧٥	٢-١. نمودار: میزان تغییرات دما بر حسب زمان تمیزشدن
٧٦	٣-١. نمودار: میزان تغییرات گالنی مخازن شستشو نسبت به سطح انرژی آنها

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۱۹	۱-۱. شکل: Levi Strauss در سال ۱۹۶۰
۲۱	۲-۱. شکل: نخ های تار و پود در پارچه جین
۲۲	۳-۱. شکل: نحوه انجام اکسایش / احیاء بر روی رنگینه ایندیگو
۲۳	۴-۱. شکل: تبدیل ایندیگو به Isatin
۲۴	۵-۱. شکل: ماشین شستشوی بشکه ای شلوارهای جین
۲۵	۶-۱. شکل: بافت سرژه ۳ به ۱
۲۵	۷-۱. شکل: ماشین بافنده گی پروژکتایل سولز Rüti
۳۱	۸-۱. شکل: ساختار مولکول های آمیلاز و آمیلوپکتین
۳۳	۹-۱. شکل: فعل و انفعالات کاتالیست شده بوسیله پروتئاز
۳۵	۱۰-۱. شکل: ساختار اولیه مولکول های سلوزل
۳۸	۱۱-۱. شکل: فعل و انفعالات انجام شده بوسیله لیپازها
۴۴	۱۲-۱. شکل: اثر Back staining بر رو و پشت پارچه جین
۵۰	۱۳-۱. شکل: نمایی از شلوار جین سنگشویی شده همراه با سنگ های معدنی
۵۱	۱۴-۱. شکل: سنگ های معدنی در دو اندازه متوسط و بزرگ
۵۵	۱۵-۱. شکل: تغییرات ظاهری ایجاد شده بر روی کالای سنگ شویی شده با هیپوکلریت سدیم متناسب با pH و دما
۶۰	۱۶-۱. شکل: تشکیل صدا در بلندگو ، رعد و برق و برخورد تخته با سطح سیمانی
۶۱	۱۷-۱. شکل: چگونگی تولید امواج صوتی توسط منبع تولید صدا
۶۲	۱۸-۱. شکل: چگونگی تشکیل و فروپاشی حبابهای کویتاسیون
۶۳	۱۹-۱. شکل: تماس ماده تمیز کننده با آلدگی و قسمت تمیز شده
۶۳	۲۰-۱. شکل: ورود ماده تمیز کننده ، تشکیل لایه اشباع و قسمت تمیز شده
۶۴	۲۱-۱. شکل: ورود تمیز کننده ، تشکیل لایه اشباع ، ایجاد پدیده کویتاسیون و قسمت تمیز شده
۶۴	۲۲-۱. شکل: نحوه قرارگیری ذرات سست آلدگی در سطح
۶۴	۲۳-۱. شکل: نحوه جابجایی ذرات سست غبار در اثر پدیده مافوق صوت
۶۵	۲۴-۱. شکل: برآمدگی ها و فرورفتگی های سطوح
۶۶	۲۵-۱. شکل: تبدیل ۶۰ دور به بالاتر از ۲۰۰۰۰ دور توسط ژنراتور
۶۷	۲۶-۱. شکل: ضربات خروجی مافوق صوت

- ۶۷ ۱-۲۷. شکل: فرکانس های جارویی خروجی مافوق صوت
- ۶۸ ۱-۲۸. شکل: فرکانس های شبیه سازی شده خروجی با استفاده از مدل فنر در A و B
- ۶۹ ۱-۲۹. شکل: مبدل Magnetostriuctive
- ۷۰ ۱-۳۰. شکل: مبدل های پیزوالکتریک
- ۷۱ ۱-۳۱. شکل: نمونه کوچک از دستگاه شستشو که مورد استفاده در مطب دندانپزشکان و مغازه های جواهرفروشی است
- ۷۱ ۱-۳۲. شکل: سیستم های شستشو با مخازن گرمایشی برای آزمایشگاهها و عملیات شستشوی منقطع
- ۷۱ ۱-۳۳. شکل: مخازن دستگاه شستشوی مافوق صوت
- ۷۳ ۱-۳۴. شکل: فشار منفی در هنگام رشد حباب های کویتاسیون
- ۷۳ ۱-۳۵. شکل: فشار اتمسفریک و فروپاشی حباب ها
- ۷۴ ۱-۳۶. شکل: فشار مثبت ادامه فروپاشی حبابها
- ۷۴ ۱-۳۷. شکل: حداکثر فشار
- ۱۰۰ ۱-۳-۱. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های همراه با مقادیر مختلف هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۰۱ ۱-۳-۲. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های آنزیمی (روی پارچه)
- ۱۰۱ ۱-۳-۳. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۰۲ ۱-۳-۴. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۰۳ ۱-۳-۵. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۰۳ ۱-۳-۶. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۰۴ ۱-۳-۷. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم TJ و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۰۵ ۱-۳-۸. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم TJ و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۰۷ ۱-۳-۹. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های همراه با مقادیر مختلف هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۰۸ ۱-۳-۱۰. شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE^* و W نمونه های آنزیمی (پشت پارچه)

- ۱۰۸ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۰۹ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۱۰ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۱۱ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۱۲ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم TJ و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۱۳ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم TJ و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۱۴ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های همراه با مقادیر مختلف هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۱۵ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های آنزیمی (روی پارچه)
- ۱۱۶ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۱۷ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۱۸ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۱۹ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم TJ و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۲۰ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۲۱ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های همراه با مقادیر مختلف هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۲۲ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های آنزیمی (پشت پارچه)

- ۱۲۲ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۲۳ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم GI و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۲۴ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۲۵ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم JX و هیدروسولفیت سدیم (پشت پارچه)
- ۱۲۵ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های یک مرحله ای همراه با آنزیم TJ و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)
- ۱۲۶ شکل: تغییر مقادیر L^* , a^* , b^* , ΔE و W نمونه های دو مرحله ای همراه با آنزیم TJ و هیدروسولفیت سدیم (روی پارچه)

چکیده:

پیشرفت روزمره صنعت نساجی و مدلهای جدید پارچه که هر روز به بازار عرضه می شود نیازمند استفاده از تکنولوژی های جدید است. صنعت کهنه شور نمودن پارچه های جین که با استقبال فراوان مصرف کننده روبروست یکی از این موارد می باشد.

در تحقیق انجام شده هدف بررسی اثر محیط التراسونیک در کهنه شویی شلوار جین بوده است. جهت انجام این تحقیق ابتدا کلیه مطالب موجود در رابطه با کهنه شویی پارچه جین و آخرین دستاوردها در این زمینه در فصل اول جمع آوری گردید. سپس جهت انجام کارهای عملی دو نوع پارچه جین و سه نوع آنزیم سلولاز خنثی به همراه ماده شیمیایی هیدروسولفیت سدیم انتخاب شدند و برای ایجاد حالت کهنه شویی در پارچه ها هر یک به تنها ی تتح تأثیر آنزیم و یا تحت تأثیر مشترک آنزیم و ماده شیمیایی در محیط التراسونیک و غیر التراسونیک (محیط معمول) با شرایط یکسان دمایی و زمانی مورد مطالعه قرار گرفتند.

تصاویر میکروسکوپی و اسکن شده از نمونه های حاصله گرفته شد و با اسپکتروفوتومتر انعکاسی و جذبی، روشنایی، اختلاف رنگ، درجه سفیدی و جذب رنگ آنها تعیین گردید. این تصاویر و آزمایشات حاصله به تفضیل در فصل سوم بیان گردیده است نتیجه حاکی از این مطلب می باشد که محیط التراسونیک در دو نمونه پارچه جین آبی و مشکی با توجه به حالت و تأثیر ایجاد شده از نظر سفیدی و کهنه شویی نسبت به محیط معمول دارای مزیت می باشد که علت این اثر امواج محیط التراسونیک در هنگام کهنه شویی می باشد.